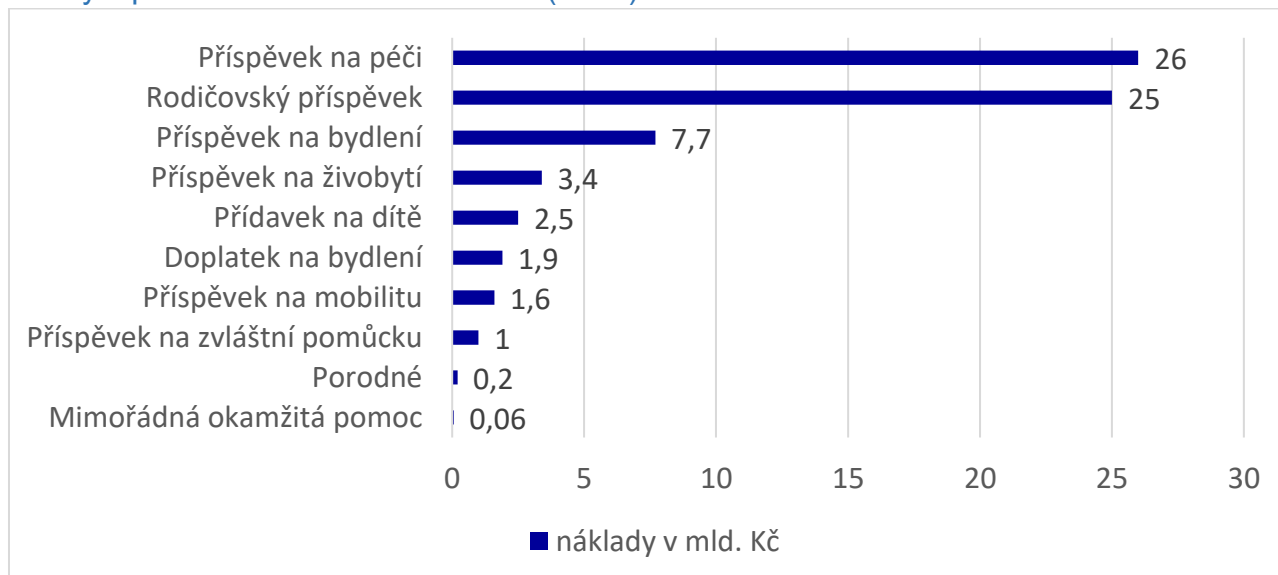

Východiska pro diskuzi k revizi systému nepojistných sociálních dávek

ČR má v současnosti 11 druhů nepojistných sociálních dávek. Pět různých dávek péstounské péče v tomto dokumentu není zahrnuto.

Dávky z pohledu finanční nákladnosti (2018):

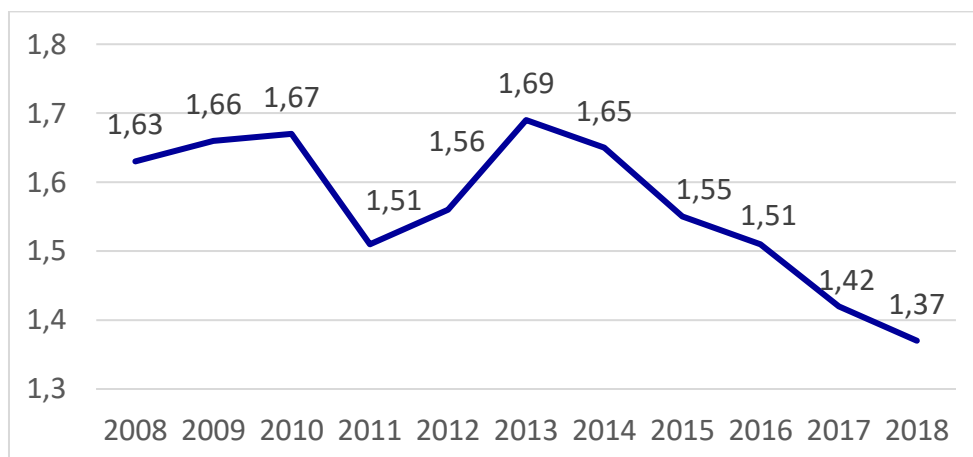

V kontextu vývoje nákladů a okruhu příjemců lze konstatovat, že nejvíce dávkové podpory je směřováno v rámci solidarity rodinám (Rodičovský příspěvek, 25 mld. Kč v roce 2018) a osobám se zdravotním postižením (Příspěvek na péči, 26 mld. Kč v roce 2018).

Pokles, a to významný, lze zaznamenat u dávek na bydlení a to i s ohledem na to, že dávková pomoc v bydlení je jedinou systémovou formou pomoci v oblasti nedostupného bydlení v ČR.

Podíl výdajů na systémy nepojistných sociálních dávek celkem na HDP stabilně klesá!

Podíl výdajů na nepojistné dávky na HDP (%):

Výdaje na nepojistné dávky v porovnání s HDP:

	Rok										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
Výdaje (v mil. Kč)	65 419	65 329	66 067	60 956	63 151	69 247	71 115	71 245	72 101	71 706	72 707
Podíl na HDP (v %)	1,63	1,66	1,67	1,51	1,56	1,69	1,65	1,55	1,51	1,42	1,37

* předběžné údaje o výdajích na systémy NSD a predikce HDP publikovaná MF v lednu 2019

A. Dávky státní sociální podpory

1. Přídavek na dítě (PnD)

- Dávka se měsíčně opakuje; náleží dítěti v rodině s příjmem do 2,7 násobku životního minima (ŽM) rodiny.
 - Rodina 2 rodiče a 2 děti ve věku 5 a 7 let musí mít čistý příjem měsíčně 26 595 Kč, aby jí PnD náležel.
 - Rodina 1 rodič a 1 dítě ve věku 5 let musí mít čistý příjem měsíčně 13 176 Kč, aby jí PnD náležel.
 - Samostatně žijící student ve věku do 26 let (nezaopatřenost) musí mít čistý příjem do 9 207 Kč měsíčně, aby mu PnD náležel.
- Jediná opakující se nepojistná dávka, která může být poskytována dítěti po celý jeho životní cyklus (až do 26 let).
- V současnosti pobírá dávku cca 12 % nezaopatřených dětí.
- Nastavením dvojí výše dávky jsou mírně preferovány rodiny s příjmem z pracovní činnosti nebo příjmem ji nahrazujícím.
 - Z celkového počtu příjemců přídávku na dítě má nárok na zvýšenou výměru této dávky cca 68 % dětí.
- **Kromě dávkového systému se u nás uplatňuje i systém daňové podpory. Zde si MPSV dovede představit zlepšení koordinace obou systémů s cílem snížení administrativní náročnosti, větší spravedlivosti a zvětšení účinnosti podpory jako celku.**

2. Rodičovský příspěvek (RodP)

- Dávka se měsíčně opakuje. Jde o příspěvek pro rodiče při péči o nejmladší dítě v rodině (do 4 let věku). Dávka zároveň kompenzuje nedostatek finančně a místně dostupných zařízení služeb péče o dítě (zejména do 3 let věku dítěte).
- **Zde MPSV navrhuje navýšení na 300 tisíc Kč od 1. ledna 2020.**

3. Příspěvek na bydlení (PnB)

- Dávka se měsíčně opakuje. Je určena pro rodiny, které vynakládají na své přiměřené bydlení v kolaudovaných bytech více než 1/3 svých příjmů.
- Průměrná výše PnB v r. 2018 byla 3 478 Kč.
- **Zde MPSV navrhuje revizi – viz samostatná kapitola Revize dávek na bydlení.**

4. Porodné

- Jednorázová dávka pro rodinu s příjmem do 2,7 násobku ŽM na náklady související s narozením pouze prvního a druhého dítěte.
 - Rodina 2 rodičů musí mít čistý příjem do 20 817 Kč měsíčně, aby jí na první dítě porodné náleželo.
 - Rodina 2 rodičů a dítěte ve věku do 6 let musí mít čistý příjem do 25 512 Kč měsíčně, aby jí na druhé dítě porodné náleželo.
- Zde MPSV navrhuje ponechat beze změn.

5. Pohřebné

- Jednorázová dávka na vypravení pohřbu dítěte nebo rodiče dítěte; částka 5 000 Kč platí již od roku 1998.
- Zde MPSV navrhuje ponechat beze změn.

B. Příspěvek na péči a dávky pro osoby se zdravotním postižením

6. Příspěvek na péči

- Měsíčně se opakuje; dávka pro osoby s dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem, které je zcela nebo částečně závislá na pomoci či péči jiné osoby, na zajištění této péče
- Z celkového počtu 338 654 příjemců bylo 68% osob nad 65 let, osob starších 80 let bylo 42%.
- Zde MPSV podpořilo senátorský návrh ČSSD a pozměňovací návrh ČSSD na navýšení PnP ve 3. a 4. stupni závislosti (účinnost od 1. 4. resp. od 1. 7. 2019). Střednědobě bude potřeba vzhledem k demografickému vývoji zahájit debatu o reformě systému dlouhodobé péče. MPSV ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví v této oblasti zřídilo pracovní skupinu.

7. Příspěvek na zvláštní pomůcku

- Jednorázová dávka pro osoby s dlouhodobým těžkým zdravotním postižením zejména nosného nebo pohybového ústrojí, těžkým zrakovým nebo sluchovým postižením na pomůcky sloužící k jejich sociálnímu začleňování (na které nepřispívá zdravotní pojišťovna).
- V současné době je v legislativním procesu úprava rozšiřující okruh oprávněných příjemců příspěvku na zvláštní pomůcku prostřednictvím zahrnutí 12 nových "diagnóz" - interních stavů.

8. Příspěvek na mobilitu

- Měsíčně se opakuje; dávka ve výši 550 Kč, slouží k úhradě dopravy osob, které mají nárok na průkaz ZTP nebo ZTP/P, tj. osobám s omezenou pohyblivostí či orientací, včetně osob s poruchou autistického spektra.
- Zde MPSV navrhuje ponechat beze změn.

C. Dávky pomoci v hmotné nouzi

9. Příspěvek na živobytí (PnŽ)

- Měsíčně se opakuje.
- Osobám v hmotné nouzi pokrývá potřeby osoby nebo rodiny na úrovni zabezpečující základní životní potřeby.
- Již nyní, pokud osoba nevykonává (s výjimkou některých případů osob zdravotně postižených, seniorů nebo osob, které např. pečují o jinou závislou osobu) po 6 měsících veřejnou službu, nebo se neúčastní projektu ÚP ČR nebo nepobírá podporu v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci, má PnŽ ve výši existenčního minima, tj. 2 200 Kč.
- Z celkového počtu příjemců (resp. všech společně posuzovaných osob) na příspěvku na živobytí se nevyžaduje pracovní aktivita z důvodu věku nebo zdravotního stavu u cca 62,0 % příjemců.
- **Zde MPSV navrhuje valorizaci částek životního a existenčního minima.**
 - **Vzhledem k omezenému množství rozpočtových prostředků trváme alespoň na minimálním navýšení/dorovnání podle skutečného nárůstu nákladů na výživu a na ostatní základní osobní potřeby tedy o již dříve navrhovaných 11,1 % pro rok 2018.**

10. Doplatek na bydlení (DnB)

- Měsíčně se opakující dávka.
- Pomáhá osobám v hmotné nouzi s úhradou nákladů na bydlení, zejména pokud bydlí v nestandardních formách bydlení (nebytové prostory, ubytovny).
- Průměrná výše DnB v r. 2018 činila 3 864 Kč.
- Do ubytoven směřuje pouze 13,8 % DnB (celkem 5 131).
- **Zde MPSV navrhuje revizi – viz samostatná kapitola Revize dávek na bydlení.**

11. Mimořádná okamžitá pomoc (MOP)

- Nenároková dávka, kterou může Úřad práce ČR poskytnout osobě či rodině (tato nemusí být v hmotné nouzi), která z objektivních důvodů nemá potřebné finanční prostředky v případech
 - kdy hrozí osobě újma na zdraví,
 - při mimořádné události (např. povodně, vichřice),
 - na nezbytný jednorázový výdaj (např. pořízení osobních dokladů, zaplacení noclehu nebo kauce při sjednání nájmu k bytu),
 - na pořízení nebo opravu nezbytných základních předmětů v domácnosti (např. pračka, lednička, postel),
 - na odůvodněné náklady související se vzděláním nebo zájmovou činností dítěte (např. školní pomůcky, kroužky),
 - kdy hrozí sociální vyloučení osoby (např. osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody).
- **Zde MPSV navrhuje ponechat beze změn.**

Vývoj nákladů a počtu příjemců u jednotlivých nepojistných sociálních dávek

Údaje platné k 10. lednu 2019, za rok 2018 jsou uvedeny předběžné údaje

Státní sociální podpora v mil. Kč

---	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
přídavek na dítě	6 232	4 736	3 862	3 498	3 332	3 329	3 206	3 057	2 817	2 479	2 526
sociální příplatek	3 174	2 962	3 100	786	48	x	x	x	x	x	x
porodné	1 647	1 579	1 565	292	144	148	143	256	256	218	176
rodičovský příspěvek	28 294	28 586	27 722	25 709	24 950	24 338	22 913	22 480	22 625	22 984	24 987
dávky péčovské péče	844	934	1 007	1 090	1 237	x	x	x	x	x	x
pohřebné	71	17	16	15	15	14	13	14	13	13	13
příspěvek na bydlení	1 619	2 280	3 521	4 640	5 732	7 404	8 844	9 161	9 262	8 622	7 708
Celkem	41 037	40 160	39 786	34 941	34 220	35 230	35 117	34 966	34 973	34 316	35 409

Hmotná nouze v mil. Kč

---	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
příspěvek na živobytí	2 176	2 328	2 863	3 820	5 910	7 464	7 900	7 240	6 221	4 850	3 395
doplatek na bydlení	468	502	669	825	1 673	2 814	3 249	3 136	2 917	2 423	1 894
mimořádná okamžitá pomoc	146	249	334	312	168	232	146	142	117	91	64
Celkem	2 790	3 079	3 866	4 957	7 751	10 510	11 295	10 518	9 255	7 364	5 353

Příspěvek na péči v mil. Kč

---	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
příspěvek na péči	18 252	18 697	19 599	18 084	18 391	19 545	20 402	21 167	23 046	25 120	26 012

* odhady na zvýšení částek PnP od srpna 2016

Dávky pro zdravotně postižené v mil. Kč

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dávky sociální péče z titulu zdravotního postižení celkem	2 496	2 4770	1 811	1 901	x	x	x	x	x	x	x
<i>příspěvky podle vyhlášky MPSV č. 182/1991 Sb.</i>	2496	2470	1811	1901	169	5	1	0	x	x	x
<i>na provoz motorového vozidla</i>	1 547	1 569	931	884	x	x	x	x	x	x	x
<i>na zvl. pomůcky</i>	392	412	405	539	x	x	x	x	x	x	x
<i>na zakoupení motor. vozidla</i>	401	350	335	335	x	x	x	x	x	x	x
<i>ostatní</i>	148	135	136	137	x	x	x	x	x	x	x
<i>doplatek transferů za rok 2011</i>					52	x	x	x	x	x	x
příspěvek na mobilitu					1 008	1 116	1 111	1 146	1 167	1 202	1 648
příspěvek na zvláštní pomůcku					376	788	805	783	827	754	977
Celkem					1 553	1 909	1 918	1 929	1 994	1 956	2 624

Počet příjemců

Státní sociální podpora

---	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
přídavek na dítě (průměr/měs)	806 676	626 804	522 503	481 854	465 590	457 198	441 273	420 976	386 808	335 446	266 361
porodné (počet za rok)	119 603	118 789	114 841	9 268	11 423	11 025	10 933	24 298	21 475	18 329	13 353
rodičovský příspěvek (průměr/měs)	359 887	362 496	336 960	323 273	306 730	292 805	278 636	277 401	274 407	279 050	281 492
pohřebné (počet za rok)	3 279	3 384	3 123	2 772	2 882	2 791	2 688	2 670	2 638	2 502	2 315
příspěvek na bydlení (průměr/měs)	86 482	97 891	122 726	142 626	164 505	195 974	221 496	224 384	220 512	206 246	182 032

Hmotná nouze

---	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
příspěvek na živobytí	65 737	73 102	91 329	102 491	116 257	150 395	152 561	153 864	126 042	101 352	78 083
doplatek na bydlení	20 258	19 885	23 396	26 527	41 479	65 138	70 176	70 673	64 138	53 242	40 306
mimořádná okamžitá pomoc (počet za rok)	62 509	95 229	110 533	119 897	70 372	79 068	65 733	64 425	51 768	31 090	21 298

Příspěvek na péči

---	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
příspěvek na péči	295 698	308 670	311 490	303 088	306 509	321 313	329 753	336 207	345 789	349 837	353 156

Dávky pro zdravotně postižené

---	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
příspěvek na mobilitu					225 428	233 698	232 568	240 119	244 072	251 310	252 716
příspěvek na zvláštní pomůcku (počet dávek/rok)					3 070	7 176	6 968	6 318	6 733	5 446	5 380

Výdaje na systémy nepojistných sociálních dávek celkem

Výdaje (v mil. Kč)	Rok										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
Dávky státní sociální podpory	41 037	40 160	39 786	34 941	34 220	35 230	35 117	34 966	34 973	34 316	35 409
Dávky pěstounské péče	844	923	1 005	1 073	1 236	2 053	2 383	2 665	2 833	2 950	3 309
Příspěvek na péči	18 252	18 697	19 599	18 084	18 391	19 545	20 402	21 167	23 046	25 120	26 012
Dávky pro OZP	2 496	2 470	1 811	1 901	1 553	1 909	1 918	1 929	1 994	1 956	2 624
Dávky pomoci v hmotné nouzi	2 790	3 079	3 866	4 957	7 751	10 510	11 295	10 518	9 255	7 364	5 353
Celkem	65 419	65 329	66 067	60 956	63 151	69 247	71 115	71 245	72 101	71 706	72 707
HDP (v mil Kč)	4 024 117	3 930 409	3 962 464	4 033 755	4 059 912	4 098 128	4 313 789	4 595 783	4 773 240	5 055 029	5 313 000
Podíl na HDP (v %)	1,63	1,66	1,67	1,51	1,56	1,69	1,65	1,55	1,51	1,42	1,37

Revize dávek na bydlení

- ✓ Dávky na bydlení (příspěvek a doplatek) jsou základním pilířem bytové politiky státu a jedinou funkční podporou státu k dostupnosti bydlení pro občany.
- ✓ Efektivně vynaložené náklady, které udržují osoby a rodiny v bydlení nebo jim ho pomáhají získat.

Příspěvek na bydlení

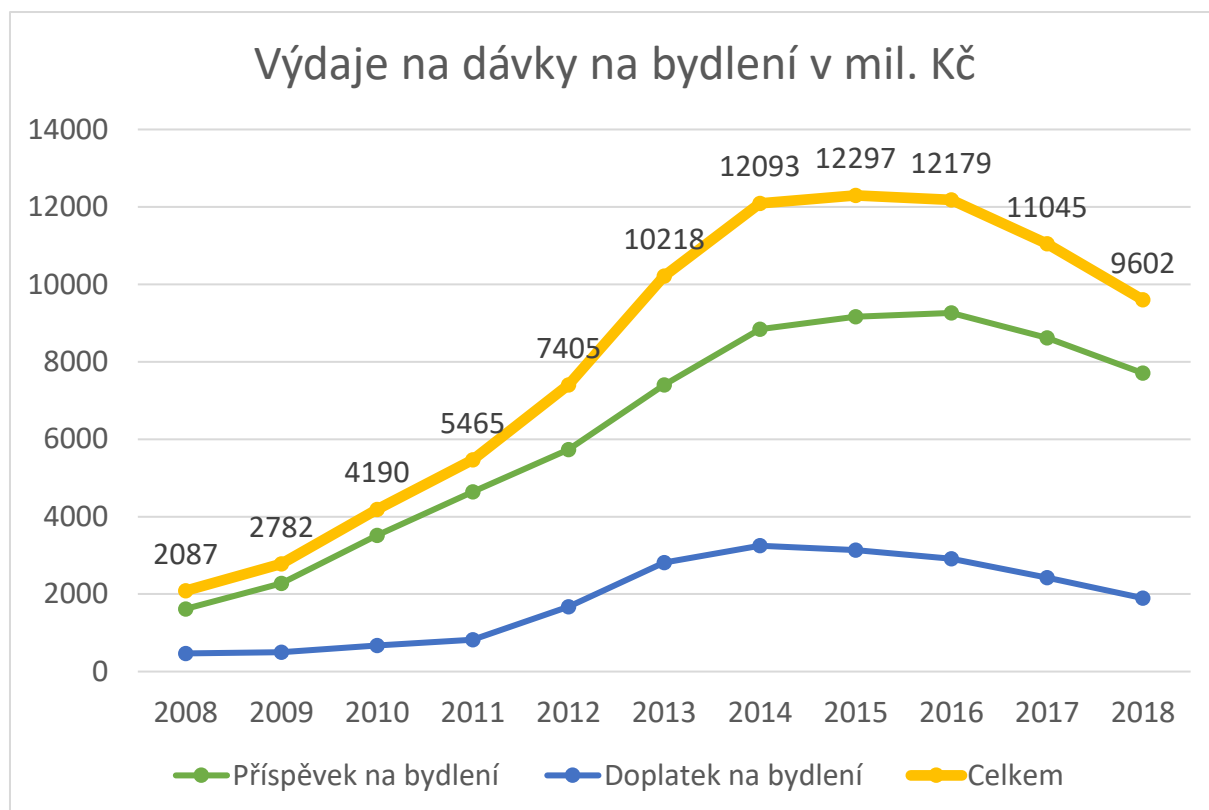
- ✓ Nejvíce využívaná administrativně jednoduchá dávka ze systému státní sociální podpory.
- ✓ Udržuje velkou skupinu domácností v nájemních a ve vlastních bytech.
- ✓ Poskytuje se cca 168 tisícům příjemců měsíčně (jednotlivcům i rodinám):
 - 45,2 % příjemců jsou domácnosti jednotlivců (celkem 75 984 příjemců)
 - a z toho 72,4 % jsou domácnosti tvořené sólo důchodcem (celkem 55 011 domácností),
 - 47,0 % příjemců jsou domácnosti s nezaopatřenými dítětem (celkem 79 038)
 - a z toho 70,9 % rodin neúplných (pouze s jedním rodičem – celkem 56 041).

Doplatek na bydlení

- ✓ Individuálně specifická dávka ze systému pomoci v hmotné nouzi
- ✓ Administrativně náročná dávka (testuje se příjem, sociální poměry, majetek, pohledávky a nároky, skutečné soužití osob, možnost jiného bydlení, odůvodněnost nákladů a výše v místě obvyklá)
- ✓ Může být poskytnut:
 - jako doplatek k příspěvku na bydlení (jsou-li náklady na bydlení v místě obvyklé vyšší než průměrné náklady),
 - při nesplnění podmínky trvalého pobytu v daném bytě,
 - na základě jiného právního vztahu než je nájem nebo vlastnictví,
- ✓ Poskytuje se cca 37 tisícům příjemců měsíčně (jednotlivcům i rodinám):
 - 47,5 % příjemců jsou domácnosti jednotlivců (celkem 17 678)
 - a z toho 13,9 % jsou domácnosti tvořené osobou starší 65 let (celkem 2 450)
 - 42,7 % příjemců jsou domácnosti s nezaopatřenými dětmi (celkem 15 898)
 - a z toho 54,6 % rodin neúplných (pouze s jedním rodičem – celkem 8 680)
 - 15,6 % příjemců jsou domácnosti s alespoň jedním důchodcem (starobním, invalidním, jiným – celkem 5 813)

Růst nákladů na dávky na bydlení poslední 3 roky výrazně klesá, a to přesto, že náklady na bydlení výrazně stoupají, což je vázáno jednak na vývoj ekonomické

situace v ČR (růst mezd a důchodů) a také na větší kontrolní činnost ze strany Úřadu práce ČR.

Zdroj IS MPSV

Vývoj nákladů na dávky na bydlení (v mil. Kč):

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ¹
příspěvek na bydlení	1 619	2 280	3 521	4 640	5 732	7 404	8 844	9 161	9 262	8 622	7 708
doplatek na bydlení	468	502	669	825	1 673	2 814	3 249	3 136	2 917	2 423	1 894

Hodnotové mapy nájemného

- ✓ Předané údaje od MMR o nájemném z Asociace realitních kanceláří ČR (tj. údaje za tržní nájemné) a údaje ze SMO ČR (tj. údaje za obecní nájemné) nejsou úplné a nejsou zcela reprezentativní → hodnotové mapy nájemného nelze nyní použít.
- ✓ Celková otázka bytové politiky je v kompetenci MMR, v působnosti MPSV je pouze segment dávkové podpory a sociální práce → při neexistenci sociálního bydlení je dávková podpora zatím jediná možnost, jak nízkopříjmové občany udržet v bydlení.

¹ Předběžné údaje.

Východiska pro diskuzi k možným návrhům MPSV na parametrické změny dávek na bydlení

1. Zjednodušení systému dávek na bydlení

- a. Příspěvek na bydlení poskytován pouze do zkolaudovaných bytů.
- b. Doplatek na bydlení poskytován pouze do nebytových prostor (tj. ubytovna, jiný než obytný prostor, stavba pro individuální či rodinnou rekreaci).

2. Aktivizace jako předpoklad výplaty dávek v hmotné nouzi

- a. Dávky budou v určitých životních situacích příjemců podmíněny jejich aktivizací prostřednictvím sociální práce (např. osoby dlouhodobě nezaměstnané, osoby, které se opakovaně dopustily přestupku proti občanskému soužití).

3. Dávka pouze do obyvatelných bytů

- a. Zavedení minimálních technických a hygienických standardů u bytů.
- b. Nepřiznání či odejmutí dávky u neobyvatelného bytu.

4. Dávky jen pro osoby, které fakticky užívají bydlení

- a. Vymezení okruhu společně posuzovaných osob u příspěvku na bydlení, které bude reflektovat skutečné soužití osob a vyživovací povinnosti v rámci rodiny (*již nebude postačovat pouhé nahlášení trvalého pobytu, které je lehce zmanipulovatelné*).
- b. Adresnější vyplácení dávky.

5. Dávky pouze pro nemajetné osoby

- a. Vyloučení nároku na dávku při vlastnictví více bytových jednotek.
- b. Zavedení testu majetku u příspěvku na bydlení.

6. Spravedlivější nastavení výše uznatelných nákladů na bydlení

- a. U nájemného budeme vycházet z údajů hodnotové mapy nájemného (pokud bude k dispozici), která by přinášela reálný obraz výše nájemného v obcích.
- b. U služeb a energií budeme vycházet z normovaných spotřeb na osobu nebo dle m² a reálných cen dodavatelů.

